

Z

VONJ

Leto III. List 19.

NA DUNAJI 1. OKTOBRA 1877.

POD KOSTANJEM.

7.

Serce dróbnó moje
 Od veselja vtriplje,
 Mladi evet kostaujev
 Vétrec náme vsiplje.

Tudi v mojem serci
 Mladoletje sije:
 V njém se je razévla
 Roža poezíje.

Kóstanj, cvetni venec
 Tébi že odpada,
 V serci mojem roža
 Bode véčno mlada!

8.

Da slikár sem, slikal
 Trojo bi lepóto,
 Da kipár, jo vdihnil
 V mramorja belóto.

Kralj, bi zlato krono
 Tébi dél na glavo,
 Bogatin bogastvo
 Trosil ti v zabavo.

Pesnik vbog, poklanjam
 Tébi pesni same —
 Oj, ozri prijazno
 Nánje se in náme!

9.

Ko pozvål svetóve
 Bog je iz temíne,
 Téki pričel je svetne
 Bil se zgodovíne.

Záme zgodovína
 Téki je svoj pričela,
 Ko pogleda náju
 Pervič sta se vjela.

Od takrat jaz brojim
 Dneve, mesce, leta,
 Od tedáj presreóna
 Duša je poeta!

10.

Lástavice hítre
 V vás so priletéle,
 Znašati nevtrudno
 Gnezda si začéle.

Delo bode, tice,
 Skoro dokončano,
 Vam, mladičem varno
 Domovanje дано.

Jaz ga nimam kraja,
 Šator da postavim;
 In družíci, sêbi
 Miren dom pripravim.

11.

Oh, zasúla rano
 Otca mi lopata,
 Smert mi vzela zgodaj
 Drazega je brata.

Mater sivolaso,
 Sêstro rožnolično,
 Nji samo in tébe
 Ljubim še resnično.

Mati moja rádost,
 Sêstra je družíca,
 Mojemu pa sercu
 Ti si vladaríca.

Jos. Cimperman.

R O S A N A.

IV.

Pravega verta ni imel Skalarjev grad, samo proti večerni strani je bilo nekoliko ravnega prostora; a tu ni bilo videti prijaznih gredic s pisanimi eveticami, med katerimi se prijetno vijó z belim, drobnim peskom posuta pota: zastonj bi bil tu iskal plemenitega drevja in germovja. Redka, kratka trava je tu neveselo rasla po peščenih tléh in okrog je bilo navadno gozdno drevje, robidovje in drugo ternje, ki je sezalo notri doli do pod griča. Malo prijazen, skoraj odljuden je bil ta prostor, kakor grad, kakor grajski gospodar. Med drevjem tu se je odlikoval star, visok, košat hrast, stoječ nekoliko naprej od drugih drevés, kakor da bi notel biti z njimi v versti. V njegoví senci si je bil postavil Skalar mizico s klopčico za enega samega človeka.

Bilo je na večer, lep zgodnjejesenski večer! Solnce se je bližalo zatonu, ko je Skalar sedel na klopčici pod hrastom. Skalar ni bil sanjač; malokedaj ga je videl kedó zamišljenega: zdaj pa je vse kazalo, da je zamišljen. Vsak človek ima trenutja, ko ga, hoti ali ne hoti, obidejo, obsujejo misli, prijetne, neprijetne, to ni v njegoví moči. Vse je bilo mirno in tiho okrog, samo zdaj pa zdaj je zaukal kak pastir pri čedi, ki se je pasla po sternišči pod gričem. Lep razgled je imel Skalski gospodar proti zahodnji strani; ozka dolina, zeleni griči ob stranéh daleč, daleč pred njim sinje goré, in za njimi so snežniki visoko v jasno nebo molili svoje bele glave.

Nekoliko časa je Skalar, morebiti radostno, gledal to lepoto; potem pa je naslonil na roko glavo in globoko se zamislil. Sam je bil, in čutil je, da je sam, morebiti še nikedár takó. Vse življenje, kar ga je imel za seboj, zdelo se mu je takó prazno, pusto, ničevó: vse njegovó življenje, vse človeško življenje! In vendar, česa je pogrešal? Zdrav je bil in krepak; ostrozoba skerb mu ni glodala sereca: dovolj, obilo dovolj je imel posvetnega blaga, mnogo oko je zavidno gledalo bogatega moža: a on je zavidno gledal siromaka, ki se v potu svojega obraza trudi in ubija za ženo in otroka!

In spominja se časa, ko je bil srečen, ko bi ne bil menjal z nikomur na svetu. Tedaj ni bil sam: ljuba družica je bivala poleg njega; s trudom in bojem si jo je bil pridobil. Bil je čislán zdravnik, bil je celo na glasu učenjak; duh njegov je neutrudno izsledoval narávne skrivnosti, in ne brez uspeha. Njegovo imé se je s čestjo imenovalo v učenjaških zborih, in vendar glavno delo njegovó, v katerem je reševal imenitno vprašanje, ni bilo še zagledalo belega dne. Njemu je posvečeval, kolikor mu je prostega časa puščal težavni zdravniški stan — njemu in pozneje družici svoji. Kratka sreča, kratke sanje! Nič posebnega, nenavadnega, vsakdanja prikazen; a on je mislil, da je nezaslišano, kar je njega zadelo. Žena je bila

njega nevredna. Nič dvoma; v rokah je imel dokaze nje nezvestobe. Ni se dolgo pomišljal in ukrepal, vaje je bil naglo ravnati. Pahnil jo je od sebe, izstergal si jo iz serec: in mesto, kjer je prej ona v njem kraljevala, bilo je prazno poslej; slava mu ga ni izpolnila, ne bogastvo.

V take misli vtopljen začuje stopinje za sabo; od grada se mu je bližal nekedó. Oberne se, in oko se mu zvedri, ko zagleda Rosano pred sabo. Zahajajoče solnce je sè svojimi poslednjimi žarki obsévalo njeno lepo, blede obličje.

„Ti, Rosana?“ ogovori jo Skalar z nenavadno mehkim glasom. „Pozno je že. Slaba si še, večerni hlad ne dé dobro ravnokar ozdravelemu človeku: ko bi se povernila bolezni!“

„Gospod“, odgovori mu deklica s hvaležnim pogledom na svojega dobrotnika, „nič se ne bojte, zdrávo in krépkó se čutim, da še nikedar takó, hvala vam, ki ste takó po očetovsko skerbeli za ubogo tujo siroto“.

Beseda „gospod“ je bila nekako čudno spekla Skalarja, ravno v tem trenotji, sam ní vedel zakaj; takó okorno, merzlo, brezčutno se mu je zdelo to ime. katerega je bil vendar takó vaje! Vendar premaga se in vpraša jo prijazno:

„Kaj želiš, Rosana? videti je, da imaš nekaj na serci, govori!“

„Pač imam nekaj na serci. že več časa, gospod; samo da ne vem, kakó bi povedala, da bi bilo prav. Jaz ne znam lepo govoriti; saj veste, káko je bilo moje življenje do tedaj, ko ste prišli vi in me rešili. In vendar bi takó rada znala lepo govoriti, ravno zdaj: zdaj ko slovo jemljem od vas in bi se vam rada, takó rada, serčno zahvalila“.

„Slovo jemlješ?“ vsklikne Skalar prestrašen.

„Dà, slovo, dragi gospod. Jutri zjutraj moram odtód. Videla sem vas, da sami tukaj sedite. Mislila sem si: Bog vé, ali bom imela jutri táko priložnost z vami govoriti, in takó sem se vam približala“.

„Jutri moraš odtod? Kedó te sili?“

„Nihče me ne sili, ali takó mora biti, to čutim, gospod!“

„Ali si se naveličala življenja pri nas, ali česa pogrešaš? Pusto je res pri nas, samotno, dolgočasno, rad verjamem: ti si mlado dekle, rada bi družic, iger, veselje: samo reči ti je treba in precej jutri bodo deklice iz vseh bližnjih vasi tukaj zbrane okolo tebe. Skakajte, plesajte, razgrajajte, vse razbite, razdrobite, pokončajte, samo da bo veselje! Tudi jaz rad gledam vesele obraze. To ti že rad verjamem, da si se naveličala vedno giedati zgerbančen obraz, pogovarjati se s pustim starcem!“

„O ne govorite takó, prosim vas, dragi gospod; to me boli, prav v serce me boli. Kakó bi kaj takega mislila; saj vi ste toliko zame storili, kakor nihče na svetu — razen moje matere! Bojim se samo, da bi se vi ne naveličali mene, če ne še zdaj, pa pozneje. Kaj sem jaz vam, kaj vam morem biti? Greh bi se mi zdelo, ko bi vam še dalje nadlego delala. Bolje, da grem, predno me sami

izženete iz hiše. Jaz nimam dóma, gospod: po svetu se moram klatiti in ubijati, kakor voda od kamena do kamena““.

„Tebi se toži po tvojem prejšnjem stanu, kakor vidim, ne moreš ga pozabiti“.

„O ne takó, gospod! Da ste me rešili tega strašnega življenja, zato sem vam najbolj hvaležna. Nikedar več, raji v vodo, kjer je najglobočja!““

„Kakó torej hočeš živeti? Nepošteno vendar ne, upam, kaj?“

„Jaz ne vem, gospod, kaj je nepoštenost: vendar zdi se mi, da dosedaj nisem ničesar storila, da bi me moralo sram biti; in takó hočem zanaprej živeti: drugače bi ne mogla““.

„Ali s čem si hočeš kruha služiti? Človek mora vendar jesti in za delo se mi zdiš prešibka, kedó bi te vzel v službo?“

Na to Rosana nekoliko časa nič ne odgovori. Bila je vidno v zadregi. Slednjič se ujunači in izpregovori:

„Nikoli še nisem prosila; družega bi tudi ne mogla, ali vas, sama ne vem, kakó je to, vas nekako lahko prosim““.

„Nič prositi, kar govori, česa želiš; vse ti storim, samo da je v človeški moči““.

„Moja največa, edina moja tolažba je bilo petje, in tudi na kitaro sem nekoliko znala. Imela sem jo, ali ostala je tam, pri mojem nekedašnjem gospodarji““.

„Saj ni da bi morala ravno tista biti, kaj? Če pa hočeš, tudi jo dobim, ko bi mi bilo prehoditi pol sveta““.

„O ne, vsaka je dobra““.

„Jutri jo bodeš imela, toliko moraš že počakati““.

„O potem je pa vse dobro. Hodila bom po deželi od mesta do mesta, ne! od vasi do vasi, od hiše do hiše. Vstavila se bodem pri vsakih vratih: povsod je dobrih ljudi, ki bodo radi poslušali ubogo siroto, dasi bodo žalostne njene pesmi; veselih ne znam, gospod: jaz morem samo peti, kakor mi serce velewa““.

„Kje si se pa učila takih pesmi?“

„Da jo le enkrat slišim, pa jo znam, samo da se mi prilega; časi mi pa tudi sami pride kaj na um: saj peti je takó lahko, gospod, samo da je serce polno, potem se samo poje. Kje so se pa tiči učili? in vendar takó lepo pojó!““

„In kader dobiš kitaro?“

„Dejala vam bom: z Bogom, prav iz serca: z Bogom — in pojdem““.

„Nič te ne pregovori?“

„Nič, gospod; takó mora biti““.

Neka ostra bolečina je v tem hipu Skalarju serce izpreletela: sprijazniti se ni mogel z mislijo, da ne bode nikoli več videl té deklice, užalilo se mu je, da ji je tuj, kakor vsak drug človek. Privadil, tako privadil se je bil ljubeznjivega otroka, težko mu je bilo misliti, kako bo mogel zanaprej živeti brez nje. Skoraj nevedoma zgrabi rumeni list, ki je bil s hrasta padel na mizico pred njim,

ogleduje ga nekoliko časa, kakor da bi hotel skriti svoje ginotje, pekočo bolečino, potem ga kakor jezen zmane v roki ter zažene stráni, in reče s terdim, skoraj osornim glasom :

„Pojdi, kamor te je volja, ti si nehvaležna!“

Prehuda je bila ta beseda ubogi deklici. Zderzne se sirota, solze ji zalijo oči, jok ji brani govoriti. Hudo je bilo možu, takoj je čutil, kako terdo, krivično jo je sodil: ali beseda je bila izgovorjena, izprožena pušica ji je v serci tičala. Rad bi bil poravnal svojo krivico, ali tudi njemu ni hotela iz ust beseda. Obá molčita nekoliko časa. Slednjič izpregovori Rosana :

„Nehvaležna nisem, gospod: Bog mi je priča, da nisem, serce mi je polno kvaležnosti; ali kaj hočem? Pri vas ne morem dalje ostati; za dekle vam ne morem biti; sami ste rekli, da sem prešibka; in kaj bi vam mogla biti družega? Pustite me, naj grem po svetu; ali predno grem, dajte mi prijazno besedo, prijazen pogled: hudo bi mi bilo, ako bi se morala tako ločiti od vas.“

In približa se mu ter podá mu prijazno roko. Mož prime roko ter govori z mehkim glasom :

„Nisem te hotel žaliti, Rosana: sam ne vem, kako mi je mogla uiti taka beseda. Če ne more biti drugače, srečno hodi. Pesmi svoje poj po deželi ljudém; ali časi se spomni tudi ubozega, starega moža, ki samotari tam v odljudnem Skalnem gradu, ki nima žive duše na svetu, da bi ga rada imela, ljube roke, da bi mu, kader pride čas, zatisnila trudne oči. Spomni se časi, da bi tudi on rad slišal tvoje pesmi; bile bi mu tolažba na stare dni, on je tako potreben tolažbe!“

Mož ni mogel dalje govoriti: oberne se v stran, rosne so mu bile oči, ki niso že tako dolgo vedele, kaj so blagodejne solze. To je bilo preveč Rosani; milo se ji je storilo v serci, težko se je premagala, da ni skočila k njemu, oklenila se mu vratú ter zjokala se v njegovem naročji.

„Jaz ne pojdem!“ reče mu čez nekaj časa.

„Kaj hočeš torej storiti, sirota moja?“

„Pri vas bom ostala, dokler me boste terpeli poleg sebe.“

„O, ti si dobro dete, Rosana! Pri meni torej hočeš ostati: skupaj bova živela, skupaj se igrala: po rokah te bodem nosil, vsako željo ti hočem izpolniti. Drage obleke, zlata in biserov, vsega ti hočem prinesiti, kar ti more razveseliti oko in serce. Nobena deklica ne sme biti tako lepa, tako srečna in vesela, kakor je Rosana tam v onem tamnem, odljudnem gradu poleg sivoglavega odurnega starca, ki jo hrani in čuva, kakor čarovnik zakleto kraljičino.“

„O, tako ne smete govoriti, gospod! Jaz nisem kraljičina, ne zakleta sirota sem in bivam rada pri vas.“

„Če si res rada pri meni, kakor praviš, stori mi še to, česar te prosim: ne rekaj mi „gospod“, neprijetno mi je to ime iz tvojih ust.“

„Kako pa naj vas imenujem, da bode prav; kaj nisem vaša in vi ste moj gospod?“

„Reči mi: stari prijatelj, reči mi: stric; kakor hočeš, samo tiste gerde besede ne!“

Ubogi mož se ni upal izreči imena, ki mu je bilo na jeziku, ki ga je bila polna vsa duša njegova, sladkega imena — oče!

(Dalje prih.)

B. M.

SPOMINI S POTA.

Pisal Fr. Poljanec.

I.

NA KRAŠKI ZEMLJI.

(Dalje.)

Po nekih vegastih stopnicah pridemo do vrat, pred katerimi je pri majhni mizici sedel star čestitljiv mož. Položivši predenj svoj óbol vstopimo v velik, za silo razsvetljen prostor, katerega je bilo pa občinstvo do malega že napolnilo, stari in mladi, moški in ženske vse vprek. „Dvorani“ se je pač videlo, da je stavbenik ní namenil za hram modricam, toda vse, kar bi bilo moglo koga motiti, bilo je umetno prikrito raznimi preprogami in gerbi, zastavami in napisi; a vse to, kakor tudi pročelje gledališnega odra je bleščalo — da ne rečem kričalo — v belo-modro-rudečih barvah. Vse narodno! Po sredi so bile postavljene dolge klopi, spredaj pa tudi stoli raznih barv in raznega dela. Klopí so bile vse zasedene, nekaj stolov spredaj pa je bilo prihranjenih za župnika in za nas, ki smo prišli v njegóvi družbi. Jaz sem se usedel nekoliko v stran, takó da sem lahko videl na oder, ob enem pa tudi imel prost pogled po občinstvu. Kmalu potem ko posedemo, začne se zagrinjalo na odru, sicer malo nerodno in počasno, motati navzgor. Pred nami stoji kacih dvanajst pevcev, večinoma kmečki mladeníci in mladi možje, pa tudi gospod kaplan je bil med njimi in še dva ali trije drugi v gosposkih suknjah. V občinstvu, ki pa tudi že preje ní bilo preglasno, nastala je zdaj tišina, kakor v cerkvi pred pridigo. Izmed pevcev stopi eden — bil je učitelj — za korak naprej, pogleda po pevcih, zamahne z roko in iz krepkih gerl zagermí naš „Naprej“, katerega, dasi ni več nov, človek še zmerom rad sliši, ako se poje takó čutjeno in navdušeno, kakor so ga ta večer peli Kraševci. Pevec izpojó. Ploskanja in klicanja ni konca ni kraja. Morali so ga ponoviti, a zdaj niso peli sami peveci, pelo je tudi občinstvo po dvorani. V tem pa ní bilo nič narejenega, prišlo je kar samo po sebi. Nekedó izmed poslušalcev je začel bolj potihoma, drugi za njim in takó naprej, kmalu je veršelo in donelo po vsej dvorani.

Meni je to bilo kaj novega, a ne mogel bi reči, da mi to na tem mestu in od teh ljudi ni bilo po volji.

Ko se je občinstvo, ki je iz poslušalcev takó nenadano hitro prestopilo med izverševalce, nekoliko pomirilo, začne se zastor zopet hrupno vzdigati. Na odru je stal učitelj z goslimi v roci in trije peveci. Peli so narodno pesem, ki je znana pod imenom „Zagorska“, a učitelj jih je spremljal na goslih. Moški glasovi in gosli so se čuda lepo vjemali. Peveci sicer niso bili Bog vé kakó izšolani, ali peli so dobro in kar je bilo največ vredno s pravim notranjim čutom; videti je bilo, da so dobro umeli, kaj je hotel neznani pesnik in skladatelj v besede in napev vložiti, ter so to znali tudi primérno izraziti. Ljudstvo je poslušalo v vidnem genotji, takó da je na koncu celó pozabilo pohvaliti pevce. Še le ko so ti odstopili in je zagrinjalo zaropotalo v svoj navadni položaj, zdramilo se je, rekel bi, ter prejšnjo zamudo obilno popravilo.

Nastal je daljši presledek, kajti sedaj je bila na versti igra, za katero je bilo na odru treba večih priprav. Igrali so burko „dva prijatelja“, katero je gospod kaplan prav srečno iz nemščine na domača tla presadil. Igralke in igralci so storili pošteno svojo dolžnost, nekateri celó nepričakovano dobro. Todá bolj nego igra in predstavljalec zanimalo me je občinstvo. Takó hvaležnih poslušalcev bi želel vsem glumcem. Ne samo vsak dovtip, vsak smešen položaj, temveč vsaka beseda, ki je le količkaj na šaljivo cikala, sprejeta je bila s terzajočim veseljem. Ne daleč od mene je sedel majhen, dobro rejen mož drobnih oči in na kratko ostrizanih las. Ta mož se je neprenehoma takó glasno in od serea smijal, da sem ga v resnici zavidal. V roci je držal velik rudeč robec, ki je bil na zadnje že ves premočen, ker z njim si je brisal skrite ócece, ki so bile ven in ven solzami zalite.

Po igri smo čuli zopet nekaj petja, namreč Ipváčevo „Domo-vino“, ki je posebno dopadala in potem še po verhu Nedvedov „Mili kraj“. Ena in druga teh pesmi je polna melodij; vsak slovenski poslušalec, če tudi ni strokovnjak v glasbi, jo lahko razume, vsak hitro čuti, da je to cvet iz domačega verta, da je nekaj njegóvega: to mu govori k sereu, to ga bóža in ob enem povzdiguje. In ravno s tem se mi je „beseda“ na Krasu prikupila, ker je vse, kar se je predstavljalo, govorilo in pelo, bilo primérno poslušajočemu občinstvu. Naši pevovodje — po deželi še bolj kakor po mestih — zagrizejo se najrajši v težke, malo ali nič melodijozne skladbe, ki imajo svojo moč in vrednost v „akordih“. Kaj takega zanima samo poslušalca, izobraženega v glasbi, mi drugi neveščaki ostajemo popolnoma hladni; pogostoma sem celó opazil, da samih pevcev taka pesem ni ogrela. Dostikrat bi človek sodil, da oni sami niso razumeli ne pesnika, ne skladatelja. Kaj pa še le kmečko občinstvo? Tak človek posluša in posluša, zmerom se nadeja, da pride kaj zanj umljivega, časi se

napev tudi zaleť na kako melodijo, človek pazno vleče na uho, toda v tem hipu se zopet vse razletí in razbije. In ravno pri veselicah, namenjenih priprostemu ljudstvu, morali bi se bolj ozirati na melodijozne skladbe, nego dosle. Naše občinstvo po kmečkih čitalnicah, ko bi imelo za to kaj sprejemnosti, moralo bi že skoro bolj poznati Jelena in Vařaka, Kriřovskega in Tovačovskega, nego svoje lastne skladatelje: Ipaveca, Vilharja, Mařka in druge. Daleč doli na Hervařkem sem čul prepevati Vilharjeve skladbe, katerih nikedar nisem čul v Ljubljani, ne nikjer drugod domá.

Pa vernimo se zopet k besedi.

Zadnji glasovi poslednje pesmi so nam še zveneli po duři, ko stopi pred nas ljubeznjiva prikazen, ki si je prvi mah, še predno je odperla usta, osvojila vsa serca. Bila je vitka deklica cvetočega obraza, z globelicama na licih. Dve teži kiti kostanjevih las je imela liki krono oviti okrog glave, a iz lepih, mirno gledajočih oči ji je sijala nedolžnost. Deklamovala je času primérno Boris Miranovo „Turki na Slévici“. S perva se ji je glas malo tresel, stavke je izgovarjala nekoliko preveč presekanó, ali že pri drugi kitici se je ujunačila, jasno in čisto so ji vrele dobro naglašene verstice iz zgovornih ust, in besede pesnikove prihajajoče iz občutnega serca zadele so tudi prave strune v sercih poslušalcev. Od kitice do kitice je raslo zanimanje v občinstvu, in ko je deklamovalka končala, stermelo je še nekaj časa in čakalo, kaj tacega bi bilo mendá poslušalo ves večer. Ko pa deklica, lahko priklonivši se, odstopi, zagermí dvorana glušečega ploskanja, ki ní hotelo prenehati, predno se ní deklica zopet pokazala. „Še enkrat, še enkrat“, klicalo se je od vseh strani in res ní bilo poprej mirú, predno ní ponovila deklamacije. Marsikédó se bode mordá izpotikal na tem, rekši: deklamacija se ne ponavlja. Res je, jaz tudi nisem še kaj tacega videl, ali tukaj je to bilo drugače. Pesem je vsem dopala, vse jo je že lelo čuti v drugo in deklamovalka je bila tudi pripravna ustreči občni želji. Bili smo že taki skupaj, in kedó nam more kaj?

Kar sem prej omenil, gledé na izbor pesem, velja večidel tudi za deklamacije. Bil sem navzočen, ko se je po čitalnicah pred zgolj kmečkim občinstvom deklamoval Orest, Medea, Pevčeva kletev, prizori iz Marije Stuart, iz Viljema Tella i. t. d., deklamovalo se je pravim — ali ne prařajte me kakó. Ne samo da deklamovalec sam dostikrat ní razumel pesnika, kar mu človek naposled tudi ne more vselej zameriti, pa denimo, da bi ga tudi bil razumel, in ko bi bil deklamovalec prvi umetnik iz dvornega gledaliřa — ne more ga umeti to občinstvo. Ní vse za vse!

Konečno še enkrat nastopijo pevci in zapojó „venec narodnih pesmi“, ubran in povit po gospodu Kocijančiču, če se ne motim. Tudi to točko so izverřili na splošno zadovoljnost. Beseda je bila končana.

(Konec prih.)

POTERGANE STRUNE.

III.

Dva dni je minulo in ves ta dolgi čas ni bilo Lenice nikjer in nikod na izpregled. Zjutraj, ko je šel mimo Brodarjevih, bilo je vse tiho in mirno, nikogar ni bilo na dvorišči, nihče mu ni voščil „dobro jutro!“ in zvečer ni stal nihče na pragu, da bi se mu prijazno nasmejeval. Kakor da bi bilo pri Brodarjevih vse izmerlo!

Tretji večer po tistem nesrečnem prepiru je bilo. Valentin ne more zatisniti očesa. Prevroče mu je pod streho, na dišeči mehki mervi, ravno kar pokošeni. Ven, pod milo nebo, na vert za hišo leže v kopico merve, ter prične preiskavati razna, skrivna kota svojega serca in našel je mnogokaj, o čemur se mu prej še dozdevalo ni, in to bolest, ki mu sedaj kerči dušo. Bog vedi, čuti li jo ali jo je čutil kedaj kje kak nesrečen človek?

Pa kaj je to? Ni to nek znan glas? Ali je slišal prav, ali ne? Nič se ne zmeni, neka nerazumna moč postavi ga z viškom na noge. Operta se, ter stopa, kolikor mogoče previdno, po perstih čez vert in od tod po stezi za verti pa na drug konec vasi. Za Brodarjevim vertom se ustavi, preleze leso, ker odpreti se je ne upa, da ga škripanje ne izda, ter gre po vertu dalje proti hiši.

Dà, prav je slišal; otožna pesmica se glasi po tihih noči, taka, kakoršne je on piskal po paši, tacih je tudi Lenico učil. Nihče drug jih ne zna. Nek star berač, Bog vedi, od kod je prišel, ta ga je naučil. Pesem je njegová, Valentinova melodija, in piščal, tudi ta je njegová! Po glasu jo pozna, on jo je naredil. A takó ožogen, takó mil se mu njen glas ni zdel nikoli, toliko da mu solza iz oči ne izvabi.

Videti ni moči, noč je pretemna. Valentin postoji malo na vertu, potem pa gre varno dalje, pa naenkrat, po dveh ali treh koracih, prestande petje. Lenica — kedó drugi more biti — je začula šum. Prav blizu pod oknom je Valentin že, ko piskanje umolkne: ustavi se tudi on, ter derži sapo nase, da bi ga naposled celo ta ne izdala, ker okno je gotovo odperto, pri zapertem bi se ti mehki glasovi ne slišali takó daleč po vasi.

Dolgo čaka, vse je tiho, naposled se celo okno zapre z nekacim šumom, kakor bi se bilo zaperlo nalašč.

Zopet malo počaka, potem šepetaje kvišku:

„Lenica, Lenica, jaz sem tu, Valentin!“

A nič odgovora.

„Ko bi te smel glasno poklicati!“

Dalj časa ugiba, ali naj bi šel, od kodar je prišel; kar mu šine

dobra misel v glavo. Pripogne se k tlom, ter lušči od zidu doli pri zemlji male koščke, zdrobi jih še drobneje, ter počne počasi družega za družim na lahno kvišku v okno metati.

Res, čez malo časa se okno odpre in Lenica pogleda skozi.

„Jaz sem tu, Valentin!“

„V miru me pusti, pa domu pojdi!“ zašepeče Lenica z okna doli, ter zapre okno.

Kaj bi sedaj počel! Ali bi šel? Ne, še enkrat hoče svojo srečo poskusiti, ter ji povedati, kakó hudo mu je, in kakó dolgočasno in tesno pri sereu, sam ne vé kakó in zakaj, pa prositi jo še hoče, naj pride jutri na pašnik gori k njemu, ker ji ima nekaj povedati.

In res, še enkrat verže peska kvišku in še enkrat se okno odpre, pa šepetaje mu Lenica zapreti: „Valentin, idi, ako ne, doli k očetu pojdem klicat jih, da izpusté psa iz verige“.

In Valentin otide.

Drugo jutro je kaj zgodaj živinčeta odklenil. Sredi vasi, pri koritu jih je napajal, ter jim zvižgljal; človek bi mislil, bolj veselega, bolj srečnega človeka ni pod solncem. Kar mu nekedó položi od zadaj roko na ramena.

„Lenica, Lenica!“ vsklikne Valentin, ter zgrabi njeno roko, kakor bi jo moral prideržati za vse večne čase.

„Veš, povedati ti pa moram, zakaj sem na te huda“, pravi mu, „in po noči pusti ljudi v miru. Samo povedala ti bom, saj zate takó ne bom marala več. Za voljo piščalke, veš, sem huda! Za tvoje besede pa ne dam piškavega oreha. Ali si že pozabil, ko si me učil, pa si mi rekel, da kar človek reče, naj bo resnica, in kader obljubi, to in to bom storil, ali to in to bom rekel, naj pri tem tudi ostane. Tak človek je mož beseda, si rekel, in zdaj, ko že vse laže, je tak človek vreden, da se mu človek odkrije in do tal prikloni. Ti si pa vse to pozabil in nisi več mož beseda in nisi več vreden, da bi se ti človek odkrival, veš!“

„Kaj pa sem obljubil in ne storil?“ vpraša Valentin, ter strese zaupno z glavo.

„Če tudi ni bila nič vredna!“ huduje se Lenica nad njim, „pa bi je le ne smel proč vreči“.

„Kaj? Piščalko?“ vpraša Valentin iznenaden.

„Dá, piščalko, dá“, terdi Lenica, ter vdarja z roko na posodo.

„Za zlat denar, rekel si, je ne oddaš. Pa to je vse nič, samo zato sem huda, da si besedo prelomil, in kar boš odslej dalje povedal, noben človek ti ne bo verjel, pa godi se ti prav, prav se ti godi! Pa tudi jaz sem rekla, da jo bom shranila in še stara jo bom imela v skrinji zaperto. Veš, jaz nisem besede prelomila, glej jo, tu jo imam. Sinoči sem je šla doli v grapo iskat. Našla sem jo popolnoma celo, tvoja pa se je na drobne kose razbila, ker si besedo prelomil, veš!“

Po teh besedah zadene posodo, ki se je bila med tem do verha že zdavno napolnila, na glavo, ter se zasuče proti domu. „Le srečen

hodi!“ zakliče mu, „pa drugekrati mnogo ne obetaj. To sem ti morala povedati, veš!“ pravi mu odhajaje, „huda sem pa vendar le na te“.

In zdihnila je, kakor nekedó, ki se mu je odvalil težak kamen sè serca.

„Jaz sem pač ostal mož beseda!“ pravi Valentin zanjó, „le ti si jo prelomila“.

„Jaz?“ pravi ona, ter se naglo zasuče. „Glej, kaj ti neki na misel ne hodi!“

„Se ve da, tí, jaz sem rekel, le toliko časa jo čem shranjevati, dokler bova vedela zanjo samo jaz in ti, midva sama, ne pa drugi ljudje in mordà vsa vas, pa Bog vé, kedó drugi še“.

„In vsi ti vedó zdaj to?“ vpraša Lenica zbadljivo.

„Če zdaj še ne, pa saj kmalo“, odverne Valentin. „Kar vé eden, ne vé nobeden, kar vesta dva, vesta samá, kar vedó trije, vedó pa vsi ljudje, ta pregovor je zlat“.

„In kedó ti je to povedal, da vedó že trije“, vpraša Lenica, „da se s piski pozdravljava?“

„Saj ni bilo treba, da bi mi bil kedó pravil. Ali ga nisem pred predčeranjem sam slišal visoko v gorah? Kedó je bil, se ve da ne vem; a to pa, da se bodo posihmal kmalo pričeli z mojimi znamenji norčevati. Kedó je ostal mož beseda, ti ali jaz?“

Bog vedi, je li Valentin čutil zob, s katerim pika in zbada ljubosumnost?

Lenica, ki je dosedaj ves čas držala polno posodo vode na glavi, postavi jo nazaj na korito.

„Oj ti nevednik!“ pravi mu, ter steče proti domu in doma po stopnicah v svojo spalnico. „Počakaj me tu!“ dejala je Valentinu, ko je odtekala.

V malo trenutkih se je povernila. „Sedaj se od mene proč obrni!“ pravi mu, stisne piščalko v pest, ter jame piskati na njo znamenja, za katera sta bila zmenjena.

„Glej, bedak! Toliko nisi mogel presoditi. In jaz, da sem te li mogla kedaj za takó pametnega in prebrisanega imeti. Zdaj veš, kedó je piskal. Jaz! Stisnila sem piščalko v roko, kakor sedaj le in tebi se vé da, zdel se je glas, da je prišel z velike daljave. Ná, naj bo, tu imaš moje roko, za zdaj ti odpustim, a drugič nikoli več“.

In prijateljstvo, ki se je bilo — ali človek bi vsaj mislil kmalo — za vselej razbilo, podalo si je zopet gorko roko.

Takó srečnega človeka, kakor je bil Valentin, solnce ta dan na vsem svojem dolgem potu ni obsijalo.

(Dalje prih.)

PLAVICE IN SLAK.

Spisuje Ivan z Verha.

II.

NA DUNAJI!

(Konec.)

„Ta gospod bi rad eno sobico!“ pravi moj spremljevalec vojaku. Glej, Matija, dejal sem sam sebi, kakó si jo zadel, da si pustil irhovino doma in si gosposko obleko omislil. Ali si čul, da ti je dejal: gospod? Toliko se mora Dunajčanom reči, prijazni ljudje so skozi in skozi. Ti moj nosač, mislil sem si, če imaš takó lepe besede v ustih, pa tudi nočem, da bi mi zastonj prenašal moje blago. Tvoje prijaznost ti čem plačati.

„Nate mož!“ dejal sem mu, „tu imate osem grošev“. Todà, mislite si, gospod Anton, nesramniku je bilo premalo, celih osem grošev, in vendar premalo!

„Kaj?“ rečem mu, „premalo? Pri nas opleta kosec in pritiska mlatič ves božji dan, da vse z njega teče, za koliko menite? Za staro petico, in še vesel je, dobro plačan. Vam je pa za dobre pol ure osem grošev premalo?“

Branil sem se, a vse ni nič zaleglo, še osem sem mu jih moral dati. Naposled sem bil še celo vesel, da je šel prej ko prej proč, ker prepričal sem se sedaj do dobra, da imam z velikim sleparjem opraviti. Vse mi je prišlo na misel, kakó je dirjal pred menoj z mojimi rečmi, da sem ga komaj, komaj dohajal, in ker se mu ni posrečilo, dal si je pot dobro plačati. Pozneje ga nisem videl nikedar več, samo enega ali družega njegóve rodovine sem srečal tu pa tam. Mordà mi boste vedeli povedati, kaki ljudje so to? Zdi se mi, da je imel na glavi zlatimi čerkami zapisano „komisar“ ali kakó? Pa saj ni bil komisar dunajskih potepuhov ali sleparjev sam? Čast Bogu, da sem mu takó po ceni ušel iz rok, ker goljufije je Dunaj res poln do verha streh. Vsak dan se čuje o kaki novi slepariji. Se ve da čudno ni, ko je že toliko tatovskih komisarjev, koliko mora biti še le manj imenitnih.

„Koliko se pa plača za stanovanje?“ vprašam vojaka. Pozneje, ko so ga ljudje ogovarjali, zvedel sem, da se piše Her Bordir.

„Tri goldinarje“, odgovori mi.

„Pa jaz menim najmanj en teden ostati“, pravim.

„Dokler se Vam poljubi, gospod“, odverne mi, „prostora imamo dovolj še za enkrat toliko gostov, kakor jih imamo“.

„Potem je pa prav!“ rečem na to.

Her Bordir pritisne na to na neko belo gumbo v steni, in takoj pritečeta dva ali trije, ter me peljeta v mojo sobico.

Bilo je teden dni po tem. Ravno sem se bil dobro umil, ko pride nek gospod k meni v sobo. Pomoli mi kos papirja, ter se prav globoko prikloni: „Prosim za 21 goldinarjev“.

„Kaj?“ začudim se jaz, „21 gold.?“

„Da, 21 gold.“ pravi mi, ter se še globočeje prikloni, „pri nas je taka navada“.

„Za 21 gold. se vam jaz trikrat globočeje priklonim“. Stvar me je že jela jeziti. „Če je pri vas taka navada, da meni nič tebi nič, kar za 21 gold. prosite, je pri nas taka, da se ne dá ne en bor. Ali ste razumeli? Sram vas bodi, tak gospod, pa hodi ljudi nadlegovat po hišah“.

„Meni se zdi“, pravi berač, „da se ne razumeva“.

„Pač razumeva se, razumeva pa še dobro!“

„Torej ne zadržujte me, časa nimam nič kaj odveč“.

„To je pa vendar nesramno, za 21 gold. prosí, pa nima toliko časa, da bi se malo pozamudil! Jaz sem vam že enkrat rekel, ne bora ne dām“.

„Ne zamerite, gospod“, pravi mi berač. „Dejal sem vendar le prav, da se ne razumeva. Prišel sem namreč tirjat plačo za stanovanje, pri nas je navada, da opomnimo goste vsak teden sproti. Ne zadržujte me torej, ter izplačajte 21 goldinarjev“.

„Glejte, kakó ste se vjeli“, zarežim nad njim. „Vi ste goljuf, slepár, vsi ljudje na Dunaji so goljufi. Ali ne veste, da sem se pobotal za 3 gold. Se vé da, niste se dobro porazumeli in sedaj vam hodi takó navskriž. In verhu tega, kedó je z Vami kedaj govoril? Jaz sem se z vojakom doli v veži pomenil, in plačal bom tudi njemu in družemu nikomur. Ušel mu ne bom, tega se mu ni treba bati, zato pa stoji doli v veži“.

„Torej nočete plačati?“

„Menim, da nočem!“

Predno bi bil človek do 300 naštel, pride že policija pome. Da vam na kratko povem, plačal sem 21 gold. za en teden stanovanja. Vse je bilo zastonj, a toliko vam povem, privoščil bi vam bil, da bi bili v pričo, kakó sem celo hišo oštel. Kogar sem srečal, moškega ali žensko, povedal sem mu, kar mu je šlo. Pa škoda, da ne znam bolje nemško drobiti, ker, kader sem zašel v najhujšo jezo, takrat mi je nemščina potekla in jel sem jih oštevati po domače. Škoda, pravim, da niso vsega razumeli. Naj bi mi bil vojak v veži povedal, da mi ho treba za vsak dan in ne za ves teden plačati toliko, še plunil bi ne bil v njegóvo vojašnico. Sedaj stanujem pri nekem čevljarji, kjer bom za ves mesec komaj polovico toliko plačal, ko v oni vojašnici za en teden.

Ker mi je papir pri kraji in me že tudi roka boli, zato čem končati, ter Vas prav priserčno pozdravljam.

Matija.

LITERARNI POGOVORI.

Marjetica. Izviren roman, spisal A. Koder.

(Konec.)

Živo nam predočuje pisatelj, kakó Marjetica umira. To je dobro; a tudi tukaj prestopa meje. Konečno namreč pravi: „Roka ji omahne, život se zgrudi nazaj — leščerba (bolje bi bilo morda ogibati se v boljših spisih té gerde tuje spake) ugasne, ura se vstavi na steni — pod oknom zaskovika mertvaška tica, fantovska pesem utihne in neveste Marjetice — — ni več. Takó se ne smé. Vsaka teh posameznih prikazni sama zase nima nič posebnega, čudovitega v sebi, a da nastanejo vse takó v enem in istem trenutju samo zaradi Marjetičine smerti — ta „koincidenca“ je kakor las lasu čudežu podobna. Takó imenitna pa vendar ni Marjetičina smert, da bi se zaradi nje čudeži godili, kakor se nam poroča, da so se o smerti velikih, slavnih mož. Take vere romanopisec današnji ne smé zahtevati od bralca. Dogodbe, katere nam on pripoveduje in predočuje, veršé se takó rekoč o belem dnevu, ne pa v nekem skrivnostnem somraku, ki se bolj prilaga pesniku.

Kar se tiče jezika, radi priznavamo, da si je gospod pisatelj, in ne brez uspeha, prizadeval pisati lepo, čisto slovenščino; vidno se ogiblje one gorjanske neotesanosti, ki smo jo že tolikrat grajali, one zdaj takó priljubljene zmesi iz vseh slovanskih narečij, ki zares izobraženemu človeku takó preseda! Da nam tu pa tam kaka beseda, kak izraz ni po volji, to je čisto naravno, skoraj ne more biti drugače. „Hanc veniam petimusque damusque vicissim“.

O pisavi, zlogu naj samo nekaj malega omenimo. Svetovali bi namreč gospodu pisatelju, naj ne rabi takó pogosto, brez estetične potrebe tistih „stalnih prilogov“ — epitheta ornantia jih tudi imenujejo filologi. V tem skromni prozajiki ne smemo posnemati Homera očeta... „poti dé skêptron bále gaie — *chryseiois héloisi peparménon*“. To je prav lepo v Ilijadi, ali Marjetica ni Ilijada: vsaka stvar na svojem mestu! Da ima Marjetica bel predpasnik, to je prav in lepo, tudi napačno ni, da nam pisatelj to pové enkrat, ali tega nam ni treba vedno ponavljati, ta „beli predpasnik“ ne smé biti „stereotipen“. Zlasti tisto, ko beremo, da si Marjetica briše solze z belim predpasnikom, to nas takó nekako neprijetno ohladi; ako smo zares ginjeni, nismo pri volji misliti na to, kak je tisti predpasnik. To je, kakor Gerč prav dobro pravi, „psychron“. Prilogi, katere rabimo, naj ne bodo prazni; na svojem mestu so samo, kader označujejo kako stvar.

G. Kodrova Marjetica, o kateri smo že toliko govorili, daje nam povod in priliko, da izpregovorimo nekoliko besed o stvari, ki se

nam imenitna vidi, za dober svèt ne samo g. Kodru — tudi drugim mladim pisateljem slovenskim.

Da si volijo predmete iz domačega, sélskega življenja, vse prav in dobro, saj družega narodnega življenja takó skoraj nimamo. Kar nam hoče človek opisovati, to mora najprej sam dobro poznati; ne dovolj: tudi neko ljubezen, navdušenost mora imeti do predmeta, ki nam ga predočuje, ako hoče, da se ogrejemo zanj. To smo videli in hvalili pri g. Kodru. Ali tu je neka nevarnost, v katero zlasti mladi pisatelj lahko zabrede. „Ljubezen je slepa“, da ne vidi, kjer ljubi, napak, ki so vsem drugim očite. Z druge strani pa zopet ni slepa, še preveč vidi, mnogokaj namreč vidi, ali meni, da vidi, česar ni v resnici. Kedor ni nikedar še stopil čez ozke meje svoje domovine, njemu se lahko zgodi, da se mu vse, kar vidi doma, dozdeva silno imenitno, zanimljivo, izvirno-narodno: govoricca, noša, navade; kako se ljudje ljubijo in se ženijo, kako jedó in pijó. Kaj takega, meni, ni videti nikogar; to je treba pokazati vsemu svetu, da bodo vedeli ljudje, kako je pri nas. Kedor je obhodil samo nekoliko svetá, daleč mu ni treba iti, prepričal se boče skoraj, kako malo, ubogo malo je izvirno-narodnega v našem kmečkem življenji. Kmet je skoraj povsod precej enak. Po dunajskih ulicah lahko vidiš hoditi kmeta, od nog do glave je ves tak, kakoršni so pri nas, tudi po obrazu je pravi Slovenec, pravi Kranjec; kar nagovoril bi ga: Od kod pa vi, oče?“ Stóri: debelo te bo gledal; mož je terd Nmec, ki morebiti nikedar v svojem življenji ni čul slovanskega glasú. Bolj ko človek pogleduje po svetu, bolj vidi, kako strašno malo je še zares narodnega življa v našem kmečkem življenji; in še to, kar je ostalo, gine bolj od dné do dné. To je morebiti žalostno ali tako je; kaj nam pomaga, če se slepimo! Vzemimo samo našo kmečko nošo, moško in žensko, razen morebiti peče je vse tuje. To kažejo že sama imena naših oblačil. Poskusi, slovenski pisatelj, opisovati obleko našega kmeta, naše kmetice, v kaki zadregi boš z imeni, ako ti ne ide rada iz peresa gerdo popačena tuja beseda! Vsakemu ne gre rada. Kaj hočemo reči s tem? Pustimo vnanjosti, kolikor niso neogibno potrebne, in opisujmo notranje, dušno življenje: to je vir, ki ne usahne: tu nam pisatelj lahko pokaže vse svoje moči, samo da jih ima.

Vse to bi se bilo lahko pismeno povedalo samemu gosp. Kodru, res; ali mogoče, da si še drug kedó kaj koristnega posname iz tega, kar smo rekli o Marjetici.

Konečno bodi Marjetica slovenskemu občinstvu toplo priporočena. Gospodu pisatelju pa kličemo: Hrabro naprej! S.

SLOVENSKI GLASNIK.

„Slavjanski mir“.

Teško je ustvariti list, kateri bi sam dan danes ustrezal željam in potrebam vsakega omikanega in po omiki hrepenečega Slovana, in tudi malo je takih listov, kateri bi se zanimali za vse stroke znanosti in umetnosti. Ta namen namerava doseči „Slavjanski mir“ (slovanski svet); kakor že naslov kaže, ozira se ta list po vesoljnem slovanskem svetu, po slovanski znanosti in umetnosti.

„Slavjanski mir“ je ilustrovan list, kateri prinaša zanimljive spise o slovanskem slovstvu, o narodnem pesništvu Serbov, Bolgarov, Čenov, Slovencev i. t. d., zemlje- in ljudopisne članke s posebnim ozirom na Slovane; list razglša zgodovinske životopise in se peča s slovansko zgodovino, politiko, narodnim gospodarstvom sploh s trgovino in prometom, zlasti bo tudi gojil slovansko bibliografijo. „Slavjanski mir“ velja za vse leto 10 gl. po vseh slovanskih zemljah; naročniki dobivajo po verhu še „splošni zemljevid balkanskega poluotoka“. Ta list bo izdal „album dvajset junakov sedanje vojske“, kateri velja 4 gl., a pozlačen 6 gl. Naročnina naj se pošilja z naslovom: „Slavjanski mir“, izdatelj Vasilije Turba, Černišev per., d. Nro. 6. S. Peterburg.

— Gospod H. Penn, Slovincem dobro znan pisatelj, izdaje na Dunaji nemški lepoznavski list z naslovom: „Dichterstimmen aus Oesterreich-Ungarn“. Ta list prinaša same izvorne, dosedaj še ne tiskane pesmi avstro-ogerskih pesnikov, in sicer — to je kaj novega — ne samo nemških, nego tudi slovanske, ogerske in italijanske v izvorni besedi z nemško prestavo. Gospodu pisatelju se je posrečilo pridobiti svojemu listu skoraj vse najglasoviteje pesnike avstro-ogerske države. V 5 številkah, ki so izšle dozdej, nahaja se mnogo lepega pesniškega gradiva iz perés najslavnejih pisateljev; med njimi je tudi — in to je nam posebno zanimljivo — ime prvaka slovenskih pesnikov, gospoda Levstika, ki je takó dolgo molčal. Veseli nas, da se je vendar zopet oglasil, če tudi v nemškem listu. Kedor hoče imeti priložnost seznaniti se z najboljšimi pesniki avstro-ogerske države, zlasti nemškimi, naj si naroči g. Pennov list. Naslov: Administration der Dichterstimmen....Wien, III., Rasumofskygasse 10. Naročnina: celol. 5 gold., polul. 2 gold. 50 kr.

— V Ljubljani je začel zopet izhajati šaljivi list: „Brencelj“. Naročnina: celol. 3 gold., polul. 1 gold. 50 kr.

— „Glasbena matica“ v Ljubljani je razposlala tri vezke (I. „Slovenske pesmi“, II. in III. „Milotinke“) samospevov našega slavnega skladatelja dr. Benj. Ipavca.

Zvon izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gl. za vse leto; 2 gl. za polleta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.

Izdaje in uredjuje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in P. Horn.